

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2023-12-12 Nr. 4D-2023/1-979
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. rugsėjo 25 d. gavo X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo (toliau – ŠK arba kalėjimas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su atsakymo į Pareiškėjo prašymą nepateikimu (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

„[...] Esu pateikęs prašymą 2023-06-30 Nr. NPS-24-4764 Šiaulių kalėjimo viršininkui, dėl padėjimo išsiūti dokumentus per LAMA sistemą. Tačiau jokio atsakymo man nepateikė. Kreipiausi ir į Lietuvos kalėjimų tarnybą, tačiau kalėjimų tarnyba pagal mano turimą informaciją susisiekė su Šiaulių kalėjimo administracija ir pažadėjo padėti išsiūti dokumentus per LAMA. [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. spalio 3 d. raštu Nr. 4D-2023/1-979/3D-2009 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023 m. spalio 13 d. Seimo kontrolierė gavo LKT 2023 m. liepos 18 d. raštą Nr. 1S-4076, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] nuteistasis X (toliau – Pareiškėjas) 2023-06-30 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) Šiaulių kalėjimo (toliau – Šiaulių kalėjimas) viršininką su prašymu Nr. NPS-24-4764. Šiaulių kalėjimo darbuotojai, reaguodami į Pareiškėjo prašymą, raštu kreipėsi į Lietuvos aukštųjų mokyklų asociaciją bendrajam priėmimui organizuoti (toliau – LAMA BPO). Gavus atsakymus iš LAMA BPO (susirašinėjimo kopijos pridedamos), Pareiškėjas su jais buvo supažindintas, pretenzijų neturėjo bei raštiško atsakymo nereikalavo. Po situacijos išaiškinimo nuteistajam buvo pateikti visi reikalingi dokumentai stojimui, kuriuos jis išsiuntė artimam asmeniui (sesei). Pareiškėjo teigimu, sesuo turėjo galimybę perduoti dokumentus aukštajai mokymosi įstaigai.“

4.2. „Papildomai informuojame, kad Pareiškėjas dėl dokumentų priėmimo savarankiškai kreipėsi į Vilniaus universitetą (toliau – VU). VU Pareiškėją informavo, kad priėmimas į doktorantūros studijas jau baigėsi, tačiau rugsėjo mėnesį vyks papildomas priėmimas į likusias laisvas vietas ir dokumentus bus galima pateikti nuo rugsėjo 22 d. (rašto kopija pridedama). Pareiškėjo

prašymu buvo suteikta trumpalaikė išvyka į namus nuo rugpjūčio 31 d., pratęsiant ją penkioms paroms (kopija pridedama). Pareiškėjas informavo, kad išvykos metu nuvyko ir pateikė reikalingus dokumentus. Pažymime, kad dėl skunde išdėstytų aplinkybių Pareiškėjas kreipėsi į Lygių galimybių kontrolierių tarnybą, kurie skundą persiuntė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai. 2023-08-25 nuteistasis raštu kreipėsi į Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją su prašymu nenagrinėti jo skundo ir jį laikyti išspręstu (kopija pridedama). Taip pat atkreipiame dėmesį, kad 2023-08-17 LKT buvo gautas nuteistojo 2023-08-16 skundas dėl negauto atsakymo į 2023-06-30 prašymą (skundo kopija pridedama). 2023-09-20 buvo gautas Pareiškėjo prašymas (reg. Nr. NPS-24-6867) (prašymo kopija pridedama) dėl skundo nenagrinėjimo, kadangi skunde išdėstytos aplinkybės buvo išspręstos ir raštiškas atsakymas nėra reikalingas. Atsižvelgiant į tai, buvo laikytina, kad 2023-06-30 prašyme pateiktos aplinkybės yra išspręstos ir nuteistasis nereikalauja raštiško atsakymo.“

4.3. Pareiškėjas 2023 m. birželio 30 d. kreipėsi į ŠK viršininką su prašymu Nr. NPS-24-4764, kuriame prašė padėti išsiųsti dokumentus per LAMA BPO sistemą dėl stojimo į doktorantūros studijas.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...] 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.“

10 straipsnis – 1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. 2. Privalomus reikalavimus asmenims nustato tik teisės aktų pagrindu priimti administraciniai sprendimai. 3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. 4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą administracinis sprendimas negali būti priimtas, viešojo administravimo subjektas šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip 10 darbo dienų. Asmeniui apie tokį termino pratęsimą per 5 darbo dienas nuo sprendimo pratęsti terminą priėmimo dienos pranešama raštu ir nurodomos pratęsimo priežastys. 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta:

- 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas;
- 2) administracinio sprendimo data;
- 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris;
- 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos;
- 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės;
- 6) administracinio sprendimo motyvai;
- 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką;
- 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.“

11 straipsnis – „[...] 1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...] 3. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu: 1) nėra galimybės prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą; 2) jis grindžiamas akivaizdžiai tikrovės neatitinkančiais faktais arba jeigu jo turinys nekonkretus ir nesuprantamas ir dėl to viešojo administravimo subjektas negali tokio prašymo ar skundo išnagrinėti; 3) paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą; 4) paaiškėja, kad skundą dėl to paties klausimo pradėjo nagrinėti išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija ar teismas; 5) nuo skunde nurodytų pažeidimų paaiškėjimo asmeniui dienos iki skundo padavimo dienos yra praėjęs daugiau kaip vienas mėnuo; 6) prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją. 4. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų būti perduotas nagrinėti pagal kompetenciją prašymas ar skundas, viešojo administravimo subjektas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui, paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis.“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau ir – BVK):

100 straipsnis – „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų ir antstolių veiksmų ir jų priimtų sprendimų apskundimo tvarka: 1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos.“

7. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), 29 punktas – „Prašymai ir skundai gali būti nenagrinėjami Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytais atvejais, taip pat kituose įstatymuose nustatytais pagrindais.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktika:

8.1. 2021 m. gruodžio 8 d. administracinės bylos Nr. eA-3183-789/2021 nutartyje LVAT konstatavo:

„Valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga vadovautis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais. Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartį

administracinėje byloje Nr. A552-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017, 2017 m. spalio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-4221-502/2017). Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015). Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus (vykdydamos valdžios funkcijas), privalo dirbti rūpestingai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. sausio 8 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1-502/2015, 2015 m. kovo 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-1069-502/2015)“.

8.2. „[...] gero administravimo (atsakingo valdymo) principas apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais ir teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą (VAĮ 8 str. 1 d.) (2012 m. gegužės 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-2112/2012)“.

Tyrimo išvados

9. Skunde rašoma, kad Pareiškėjas 2023 m. birželio 30 d. pateikė prašymą Nr. NPS-24-4764 ŠK viršininkui, prašyme Pareiškėjas prašė padėti išsiųsti dokumentus per Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (toliau – LAMA BPO) sistemą, tačiau jokio atsakymo negavo, tokiais veiksmais ŠK nesudaro galimybės siekti mokslo ir pateikti dokumentus studijuoti.

10. Viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – LKT ir ŠK), pagal jam suteiktus įgaliojimus galintis spręsti asmens prašyme / skunde nurodytas problemas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų įstatymo viršenybės, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

Viešojo administravimo subjektas taip pat yra saistomas gero viešojo administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Atsakingo valdymo (gero viešojo administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų vykdant administracinę procedūrą, dirbti rūpestingai ir atidžiai, veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų (šios pažymos 7.1 papunktis).

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2023 m. birželio 30 d. kreipėsi į ŠK su prašymu Nr. NPS-24-4764 padėti išsiųsti dokumentus per LAMA BPO sistemą. ŠK raštu kreipėsi į LAMA BPO, gavus atsakymus iš LAMA BPO, kaip teigia ŠK, Pareiškėjas su atsakymais buvo supažindintas, pretenzijų neturėjo bei raštiško atsakymo nereikalavo. Po situacijos išaiškinimo Pareiškėjui buvo pateikti visi stoti į aukštąją mokyklą reikalingi dokumentai, kuriuos jis išsiuntė artimam asmeniui (sesei), kuris, ŠK teigimu, turėjo galimybę perduoti dokumentus aukštajai mokyklai.

LKT informavo Seimo kontrolierę, kad Pareiškėjas dėl dokumentų priėmimo savarankiškai kreipėsi į Vilniaus universitetą, kuris Pareiškėją informavo, kad priėmimas į doktorantūros studijas jau baigėsi, tačiau vyks papildomas priėmimas ir bus galima pateikti dokumentus, todėl Pareiškėjo prašymu ŠK jam suteikė trumpalaikę išvyką į namus, kurios metu Pareiškėjas pateikė dokumentus, reikalingus stoti į aukštąją mokyklą (šios pažymos 4.1. ir 4.2 papunkčiai).

Tiriamu atveju nustatyta, kad dėl Skunde išdėstytų aplinkybių (dėl negauto iš ŠK atsakymo į 2023 m. birželio 30 d. prašymą) Pareiškėjas kreipėsi į LKT 2023 m. rugpjūčio 17 d., tačiau pats Pareiškėjas 2023 m. rugsėjo 20 d. LKT parašė prašymą reg. Nr. NPS-24-6867 dėl skundo nenagrinėjimo, kuriame nurodė, jog skunde išdėstytos aplinkybės buvo išspręstos ir raštiškas atsakymas nėra reikalingas. LKT teigimu, atsižvelgiant į tai, buvo laikyta, kad 2023 m. birželio 30 d. prašyme pateiktos aplinkybės yra išspręstos ir Pareiškėjas nereikalauja raštiško atsakymo.

Konstatuotina, kad Pareiškėjo teiginiai, jog ŠK nenagrinėja Pareiškėjo prašymo, nepateikia atsakymo bei nepadedą ir nesudaro galimybių Pareiškėjui pateikti dokumentus siekiant studijuoti, neatitinka tikrovės. Nustatyta, kad ŠK pareigūnai ėmėsi veiksmų ir padėjo išsiaiškinti situaciją, kaip galima pateikti dokumentus per LAMA BPO, su gauta informacija supažindino Pareiškėją bei sudarė galimybę pasinaudoti trumpalaikė išvyka į namus, kurios metu Pareiškėjas turėjo galimybę pateikti dokumentus, reikalingus stoti į aukštąją mokyklą. Nors ir buvo gautas LKT patvirtinimas, kad Pareiškėjas raštu kreipėsi su prašymu nebenagrinėti jo skundo dėl ŠK pareigūnų nepateikto atsakymo į 2023 m. birželio 30 d. prašymą, nes problema išspręsta ir atsakymas nebereikalaujamas, tačiau ŠK administracinio sprendimo nenagrinėti prašymo nepriėmė.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad ŠK, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešąjį administravimą reglamentuojančių teisės aktų, t. y. VAĮ ir Taisyklių reikalavimų, taip pat gero administravimo principų. Į prašymą atsakyti atsižvelgiant į jo turinį; į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsisakyti suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti. Šiuo konkrečiu atveju, ŠK nesivadovavo Taisyklių ir VAĮ nuostatomis bei gero administravimo principu, nepriėmė administracinio sprendimo nenagrinėti Pareiškėjo prašymo, nepateikė atsakymo raštu.

12. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, Pareiškėjo teiginiai, jog ŠK nepateikė atsakymo į prašymą, pasitvirtino, todėl Skundas dėl ŠK pareigūnų veiksmų (neveikimo), kiek tai susiję su VAĮ ir Taisyklių nustatyta tvarka nepriimto administracinio sprendimo dėl Pareiškėjo prašymo, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundą dėl ŠK pareigūnų veiksmų (neveikimo), kiek tai susiję su VAĮ ir Taisyklių nustatyta tvarka nepriimto administracinio sprendimo dėl Pareiškėjo prašymo, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje nagrinėjant pareiškėjų prašymus ir skundus būtų vadovaujama VAĮ ir Taisyklių nuostatomis ir administracinės procedūros būtų užbaigiamos, kaip to reikalauja teisės aktai – priimant administracinį sprendimą.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė